

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-4232-46/2023. számú ügyben

Az iskolaörség rendszerének átfogó vizsgálata során a Csongrád és Térsége
Széchenyi István Általános Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola és
Kollégiumot érintően

(előzményi ügy: RI-AJBH-708/2023)

Előadó: Dr. Kotroczó Luca

Érintett szervek:

- Csongrád és Térsége Széchenyi István Általános Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium, Csongrád
- Országos Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Főosztály Iskolapartnerségi Osztály
- Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság

2023.

A vizsgálat megindítása

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) alapján a Rendőrség a nevelési-oktatási intézmények rendjének fenntartását – a nevelési-oktatási intézmény területén tanítási időben – iskolaőrség útján biztosíthatja. A köznevelési és szakképzési intézmény kérésére, együttműködési megállapodás alapján intézményenként egy fő, a Rendőrség munkavállalói állományában lévő iskolaőr látja el szolgálatát.

Az iskolaőr a rendőrségi törvényben meghatározott feladatokat ellátó, kényszerítő eszközzel felszerelt, sajátos jogokkal felruházott, szolgálati egyenruhával és szolgálati igazolvánnyal rendelkező személy, aki az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervvel munkaviszonyban áll. Feladata, hogy az adott intézmény tanulói, pedagógusai, a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottai biztonságát sértő vagy veszélyeztető cselekményeket megelőzze, azokkal szemben megfelelően intézkedjen, biztosítva ezzel a köznevelési feladatok zavartalan ellátását. Az iskolaőr az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK) irányítása alatt működik, intézkedéseinél az Rtv. szerinti jogorvoslati rendszer érvényesül. A 2020. szeptember 1-jétől működő iskolaőrség tevékenysége – lévén az intézkedéskezdeményszerzési és kényszerítőeszköz-alkalmazási lehetőséggel rendelkezik a diákokkal szemben – markánsan érinti a nevelési-oktatási intézményben tanuló gyermekek alapvető jogait.

Vizsgálati és eljárás-indítási lehetőségeimet az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. §-a határozza meg. E § (1) bekezdésének f) pontja szerint vizsgálati hatáskörömbé tartoznak a rendvédelmi szervek. E § (4) bekezdése rögzíti továbbá *ex officio* eljárási jogosultságomat. A hivatkozott jogszabályhely szerint a hivatalból indított eljárás természetes személyek pontosan meg nem határozható, nagyobb csoportját érintő visszasság kivizsgálására vagy egy alapvető jog érvényesülésének átfogó vizsgálatára irányulhat. Mindemellett kiemelendő, hogy – különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával – megkülönböztetett figyelmet fordítok a gyermekek jogainak a védelmére.¹

A fentiekre tekintettel a Csongrád-Csanád vármegyei iskolákban szolgálatot teljesítő iskolaőrök tevékenységének átfogó vizsgálata céljából 2023. november 7-én hivatalból vizsgálatot indítottam.

A hivatalból indított vizsgálat keretében munkatársaim – az Ajbt. 21. §-ának (1) bekezdés d) pontja, valamint 22. §-a alapján – több olyan oktatási intézményt is felkerestek, illetve a jövőben fel fognak keresni, amelyekben iskolaőr működik. Ebben a jelentésben a *Csongrád és Térsége Széchenyi István Általános Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégiumban* szolgálatot teljesítő iskolaőr tevékenységét érintő meghallgatás megállapításait összegzem.

A meghallgatás időpontja: 2023. december 6.

A meghallgatás résztvevője: Dr. Kotroczó Luca

Az érintett alapvető jogok és alkotmányos elvek

- Az emberi méltósághoz való alapvető jog [Alaptörvény II. cikk];
- Az oktatáshoz való jog: „*Minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető*

¹ Ajbt. 1. § (2) bekezdés b) pont

középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.” [Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdés];

- A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga: „*Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.*” [Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés];
- A testi és lelki egészséghez való jog: „*Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.*” [Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdés].

Az alkalmazott jogforrások

- Magyarország Alaptörvénye;
- A Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvény, (a továbbiakban: Gyermekjogi Egyezmény);
- Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.);
- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény, (a továbbiakban: Gyvt.);
- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Köznev. tv.);
- A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.);
- A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.);
- A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Hszt.);
- A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat);
- Az iskolaőrökről szóló 27/2020. (VII. 17.) BM rendelet (a továbbiakban: BM rendelet)
- Az iskolaőrség tevékenységéről szóló 19/2020. (IX. 10.) ORFK utasítás (a továbbiakban: ORFK utasítás).

A megállapított tényállás

Az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala Rendészeti Főigazgatóságának (a továbbiakban: Hivatal) munkatársa a **Csongrád és Térsége Széchenyi István Általános Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium** (6640 Csongrád, Széchenyi út 29.; a továbbiakban: Iskola) intézményvezetőjével, valamint az Iskolában szolgálatot teljesítő iskolaőrrel egyeztetett, akik beszámoltak az iskolaőri tevékenységgel kapcsolatos tapasztalataikról, észrevételeikről.

Az iskoláról

Csongrád város Csongrád-Csanád vármegyében, a Csongrádi járás székhelye.

A Csongrád és Térsége Széchenyi István Általános Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium a Csongrád és Térsége Általános Iskolák székhelyintézménye. Az oktatás évfolyamonként egy-egy osztályban zajlik. Az Iskolában 1-4. osztályig nagyfelmenő rendszerben folyik az alsó tagozatos munka. A Vodafone Digitális Iskola Programnak köszönhetően a Komplex Instrukciós Program keretében zajlik az oktatás valamennyi évfolyamon. A módszer személyre szabott, differenciált feladatokkal segíti a diákok munkáját.

Az intézmény nagy hangsúlyt fektet a felzárkóztatásra, fejlesztésre és a tehetséggondozásra. A fejlesztő munkát terápiás kutya is segíti.²

A Csongrád és Térsége Széchenyi István Általános Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium olyan személyiségközpontú intézmény, ahol minden pedagógus arra törekszik, hogy a tanulók a sokoldalú ismeretszerzés lehetőségeivel élve, életkori sajátosságaiknak, lehetőségeiknek megfelelően megszerezzék azokat a kulcskompetenciákat, amelyek elengedhetetlenek a változásokhoz való rugalmas alkalmazkodáshoz, a változások befolyásolásához, saját sorsuk alakításához.

Az Iskola célja, hogy értékrendjében emberközpontú, humanista legyen, a tanulók elsősorban az ember tiszteletén, megértésén és szükség szerinti segítségével, a másság elfogadásán alapuló humanista értékekkel rendelkezzenek. A gyermekeket nem érheti semmilyen okból hátrányos megkülönböztetés; értéként preferálják az aktivitást, a kezdeményezőkézséget, a döntési, az innovációs képességet, mert ezek olyan tulajdonságok, amelyek birtokában a tanulók irányítani képesek majd későbbi életüket. Cél, hogy a tanulók a sokoldalú személyiségfejlesztés eredményeképp maguk is aktív részesei legyenek egy derűs, harmonikus iskolai közösségnek. Fontosnak tartják, hogy az intézmény folyamatosan fejlessze oktató–nevelő munkáját, melynek középpontjában a tanulók állnak.

Az intézmény célja egy olyan belső iskolai légkör kialakítása, ahol a gyerekek egymást segítő közösségei születnek, valamint, hogy a diákok szerezzenek korszerű ismereteket, rendelkezzenek szilárd, továbbépíthető alapműveltséggel, jussanak azoknak a kompetenciáknak a birtokába, melyekkel biztonsággal léphetnek a következő iskolafokozatba. Az Iskola céljai között szerepel továbbá, hogy a diákok számára legyen a tudás érték, a tanulás szívesen végzett tevékenység, legyenek gyakorlatiasak, nyitott gondolkodásúak, akik a saját lehetőségeik szerinti legtöbbet akarják és tudják önmagukból kihozni.³

Az Iskola fenntartója a *Hódmezővásárhelyi Tankerületi Központ*.

Az intézményvezető elmondása szerint 108 diák tanul az Iskolában, továbbá azt is hozzátette, hogy 32 diák sajátos nevelési igényű, 45 fő pedig beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló. Beszámolója alapján a diákok közel 40%-a hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű. Az intézményvezető előadta azt is, hogy jelenleg 19 főállású pedagógus és 2 pedagógiai asszisztens segíti a diákok oktatását és nevelését. Továbbá azt is hozzátette, hogy pszichológus is segíti a tanárok munkáját, illetve 1 ifjúságvédelmi szakreferens is jelen van.

Az Iskolában 2023. októbere óta működik az iskolaőri intézmény, amelynek bevezetéséről az intézményvezető döntött a tantestülettel együtt. Az intézményvezető kifejtette, hogy az iskolaórság bevezetését mindenki támogatta a gyerekek és a pedagógusok védelme érdekében. Beszámolója szerint a szülői megjelenések és észrevételek gondot okoznak az intézményben. Állítása szerint a szülők nem veszik figyelembe az előre egyeztetett időpontokat, illetve előfordult olyan eset is, amikor a tanárokkal is szóváltásba keveredtek, és végül értesíteni kellett a rendőrséget. Az iskolaórság bevezetésének további indoka között szerepel a diákok agresszív viselkedése is, amely a gyerekek családi háttere miatt alakult ki.

² <https://csongradiskolak.hu/szechenyi/>

³ <https://csongradiskolak.hu/dokumentumok/> (letöltve: 2023.12.06.)

Az iskolaőri tevékenységről, valamint az intézményvezetői észrevételekről

Az Iskolában K. B. T. iskolaőr teljesít szolgálatot. Elmondása szerint korábban a *Budapest VI. Kerületi Rendőrkapitányságon* szolgált fegyveres biztonsági őrként. Kifejtette, hogy személyes kötődése nincs az Iskolához. Állítása szerint *Nagymágocsról* ingázik busszal, napi szinten.

Az iskolaőr elmondta, hogy rendelkezik a feladatellátásához szükséges technikai eszközökkel, illetve biztosított számára számítógép, mobiltelefon, valamint internet-elérési lehetőség. Előadta továbbá, hogy külön irodai helyisége és zárható szekrénye is van. Az előírt felszerelések – a formaruha, a rendőrbot, a vegyi eszköz és a bilincs – garantáltak az iskolaőr részére.

Az iskolaőr megérkezését követően magára ölti a formaruhát, ezt követően pedig bejelentkezik a SharePoint rendszeren, és felveszi a koordinátorral a kapcsolatot. Az iskolaőri szolgálat időtartama tanítási időben reggel 7.30-tól délután 15.30-ig tart. Elmondása szerint reggel 7.30-tól 8.00-ig a kapubejáróban felügyeli az udvaron tartózkodó diákokat, amíg be nem csöngetnek. Elmondta továbbá azt is, hogy napközben az Iskola területén, a szünetekben pedig az udvaron járőrözik.

Az iskolaőr az iskolaőri képzéssel teljesen elégedett, nagyon hasznosnak ítélte meg. Állítása szerint a rendőrök partnerként tekintenek rá, mindenben segítenek neki és bármilyen kérdéssel fordulhat hozzájuk. Véleménye szerint rendelkezik a feladatellátáshoz szükséges ismeretekkel. Kifejtette, hogy elsősegélynyújtás képzésen is részt vett, illetve továbbképzésen is volt *Szegeden*, ahol tájékoztatták az alapvető jogok biztosának szerepéről is a panasztételi lehetőségek vonatkozásában.

Az iskolaőr elégedett a munkakörülményeivel, nagyon jó a kapcsolata a kollektívával, hosszú távra tervez. Arra a kérdésre vonatkozóan, hogy ilyen munkakörülményekre számított-e a szolgálatba lépése előtt, azt nyilatkozta, hogy igen. Észrevételként fogalmazta meg, hogy hasznos lenne, ha nemcsak az Iskola területén láthatná el szolgálatát, hanem – szükség esetén – akár azon túl is.

Az intézményvezető elmondta, hogy az Iskolában leginkább a diákok közötti, valamint a szülők és pedagógusok közötti feszültség a jellemző. Az iskolaőr munkába állása óta jelentésköteles intézkedésre nem került sor. Az iskolaőr elmondása alapján már a jelenlétének is visszatartó ereje van, ezért a legtöbbször elég a szóbeli figyelmeztetés, amelyre napi szinten többször is sor kerül. Állítása szerint egy esetben a gyerekeket szét kellett választania.

Az intézményvezető és az iskolaőr beszámolója alapján az iskolaőri tevékenységgel kapcsolatban panasz, illetve egyéb negatív észrevétel nem érkezett, mindenki pozitívan áll hozzá, szeretik a gyerekek, a szülők és a pedagógusok is. Az intézményvezető állítása szerint a diákok bizalommal fordulnak az iskolaőrhöz, a szülők elfogadták, a tanárok pedig bevonják őt a programokba. Az iskolaőr kifejtette, hogy meglepően jól fogadták a pedagógusok, nagyon közvetlenek és barátságosak vele, bármit meg tud velük beszélni. Véleménye szerint a szülők is pozitívan fogadták, örülnek a jelenlétének, tudomásul veszik azóta a házirendet is.

Az intézményvezető is javaslatként fogalmazta meg, hogy hasznos lenne, ha nemcsak az Iskola területén láthatná el szolgálatát az iskolaőr, hanem – szükség esetén – akár azon túl is, hiszen így segíthetne a gyerekeknek a buszmegállóban és az utcán is. Kifejtette, hogy korábban előfordult egy olyan eset, amikor egy idegen az egyik diák mobiltelefonját el akarta venni a buszmegállóban. Ekkor az iskolaőr nem tudott e minőségében fellépni, de magánemberként segített a diáknak.

Az intézményvezető arra a kérdésre, hogy a formaruha és a kényszerítő eszközök látványa váltott-e ki bármilyen félelmet vagy szorongást a diákoknál – különös tekintettel a sajátos nevelési igényű tanulókra –, elmondta, hogy eddig egyáltalán nem tapasztalt ilyen magatartást. Véleménye szerint a kényszerítő eszközök visszatartó erővel bírnak, ugyanakkor érdeklődést váltottak ki a tanulókból. Az iskolaőr álláspontja szerint a gyerekek bizalommal fordulnak hozzá, elmondják neki a gondjaikat, és tanácsot is kérnek tőle. Az iskolaőr a tőle elvárható módon igyekszik nekik segíteni, tanácsaival az esetleges konfliktusokat a diákok között rendezni.

Az intézményvezető teljes mértékben elégedett az iskolaőri intézménnyel, úgy gondolja, hogy az intézmény bevezetése jó döntés volt, javult a biztonságérzet az Iskolában.

A vizsgálat megállapításai

1. Az iskolaőri tevékenység ellátásának feltételei tekintetében

Az Rtv. 10/A. §-ának (2) bekezdése rögzíti, hogy az iskolaőrséget az érintett nevelési-oktatási intézmény igényeinek megfelelően úgy kell megszervezni, hogy az biztosítsa az adott nevelési-oktatási intézmény pedagógusai, a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottai, illetve oktatói nemzeti köznevelésről szóló törvényben, illetve szakképzésről szóló törvényben meghatározott feladatainak zavartalan ellátását, a sérelmükre elkövetett jogellenes cselekmények megelőzését.

Az Rtv. 10/B. §-ának megfelelően az iskolaőr feladatai ellátáshoz szükséges tárgyi eszközök egy részének, valamint a saját használatra szolgáló helyiségnek a biztosítása az adott nevelési-oktatási intézménnyel kötött együttműködési megállapodás tárgya.

A BM rendelet és az ORFK utasítás vonatkozó normái értelmében az iskolaőrség szervezése, a BM rendelet 7. számú melléklete szerinti formaruházat és felszerelési eszközök biztosítása és utánpótlása, 8. számú melléklete szerinti szolgálati igazolvány biztosítása, az iskolaőri tevékenység egyéb feltételeinek megteremtése, továbbá az iskolaőrök kiválasztása és képzése az ORFK és a vármegyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság feladata.

A Hszt. 287/C. §-ának (22) bekezdése szerint az iskolaőr a nevelési-oktatási intézményben az iskolaőri feladatok ellátását akkor kezdeni meg, ha – a munkáltató által meghatározott határidőn, de legfeljebb a munkaviszony létesítésétől számított kilencven napon belül – sikeres iskolaőri vizsgát tett

- a) a törvényben részére meghatározott intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazásával kapcsolatos elméleti ismeretekből, azok gyakorlati alkalmazásából,
- b) a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló törvényben, valamint a Büntető Törvénykönyvről szóló törvényben meghatározott rendelkezések ismeretéből, valamint
- c) alapvető pedagógiai és gyermekpszichológiai ismeretekből.

A BM rendelet 3. §-ának (1) bekezdése szerint a munkaköri követelmények érvényre juttatása, a jelentkező iskolaőri tevékenység ellátására való alkalmasságának megállapítása érdekében az egészségügyi, pszichológiai alkalmasságot, valamint a fizikai állóképesség követelményeinek való megfelelést a munkaviszony létesítését megelőzően és annak fennállása alatt és az e rendeletben foglaltak szerint időszakosan visszatérően vizsgálni és minősíteni kell.

A meghallgatás során a Hivatal munkatársa meggyőződött arról, hogy az iskolaőr rendelkezik a feladatellátáshoz szükséges formaruházattal, felszerelési eszközökkel, valamint

saját helyiséggel és ahhoz tartozó egyéb szükséges eszközökkel. Az iskolaőr maga is úgy nyilatkozott, hogy a feladatellátás körülményei megfelelőek.

A rendelkezésre álló információk és az iskolaőr beszámolója alapján elmondható, hogy az iskolaőr a Hszt. szerinti szükséges képzést sikeresen elvégezte, tevékenysége ellátására alkalmas. Ennek tényét a következők is erősítik:

- az iskolaőr beszámolójából kitűnt, hogy maradéktalanul tisztában van a jogszerű intézkedési lehetőségeivel, azok korlátaival;
- az elsajátított kommunikációs eszközökkel sikerrel kezelt olyan konfliktusokat békés úton, amelyek akár komolyabb atrocitásokhoz is vezethettek volna;
- a gyermekek az iskolaőr tekintélyét elfogadták, mindemellett pedig bizalommal viseltetnek iránta, fordulnak hozzá akár segítségkérés okán, akár pusztán kíváncsiságból.

2. Az iskolaőri tevékenység ellátása vonatkozásában

A Gyermejjogi Egyezmény 6. cikkének 2. pontja értelmében a részes államok a lehetséges legnagyobb mértékben biztosítják a gyermek életben maradását és fejlődését. Az 1. cikk alapján gyermeknek tekintendő az a személy, aki tizennyolcadik életévét nem töltötte be, kivéve, ha a reá alkalmazandó jogszabályok értelmében nagykorúságát már korábban eléri. A 19. cikk 1. pontja rögzíti, hogy a részes államok megtesznek minden arra alkalmas, törvényhozási, közigazgatási, szociális és nevelési intézkedést, hogy megvédjék a gyermeket az erőszak, a támadás, a fizikai és lelki durvaság, az elhagyás vagy az elhanyagolás, a rossz bánásmód vagy a kizsákmányolás – ideértve a nemi erőszakot is – bármilyen formájától mindaddig, amíg szüleinek vagy valamelyik szülőjének, illetőleg törvényes képviselőjének vagy képviselőinek, vagy bármely más olyan személynek, akinél elhelyezték, felügyelete alatt áll. Ugyanezen cikk 2. pontja alapján ezek a védelmi intézkedések szükség szerint olyan hatékony eljárásokat foglalnak magukban, amelyek [...] a fentebb leírt rossz bánásmód eseteiben hozzájárulnak a cselekmény felismeréséhez, bejelentéséhez, a jelentés illetékes helyre juttatásához, vizsgálatához, kezeléséhez és az esetek figyelemmel kíséréséhez; szükség szerint magukban foglalják a bírói beavatkozással kapcsolatos eljárást is. A 28. cikk 2. pontjának megfelelően a részes államok megtesznek minden alkalmas intézkedést annak érdekében, hogy az iskolai fegyelmet a gyermeknek, mint emberi lénynek a méltóságával összeegyeztethetően és a Gyermejjogi Egyezménynek megfelelően alkalmazzák.

A Gyvt. 6. §-a (4) bekezdésének megfelelően a gyermeknek joga van ahhoz, hogy a fejlődésére ártalmas környezeti és társadalmi hatások, valamint az egészségére káros szerek ellen védelemben részesüljön. Az (5) bekezdés rögzíti továbbá, hogy a gyermeknek joga van emberi méltósága tiszteletben tartásához, a bántalmazással – fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal –, az elhanyagolással és az információs ártalommal szembeni védelemhez. A gyermek nem vethető alá kínzásnak, testi fenyegetésnek és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetésnek, illetve bánásmódnak. E § (2a) bekezdése külön kiemeli továbbá, hogy a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermeknek joga van ahhoz, hogy fokozott segítséget kapjon a fejlődését hátráltató körülmények leküzdéséhez és esélyeinek növeléséhez. A Gytv. 5. §-a, valamint a Ptk. 2:10. §-a értelmében gyermeknek tekintendő az, aki a tizennyolcadik életévét nem töltötte be, és törvényes házasságkötés útján sem vált nagykorúvá.

A Köznev. tv. 9. §-a értelmében a tanulók rendszeres nevelés-oktatása, az érettségi vizsgára, valamint a művészeti alapvizsgára történő felkészítése az iskola feladata.

Az Rtv. 10/A. §-ának (3) bekezdése rögzíti, hogy az iskolaőr a nevelési-oktatási intézmények rendjének fenntartásával össze nem függő kérdésben nem tehet javaslatot, és nem hozhat döntést.

Az Rtv. 10/A. §-ának (1) bekezdése alapján a Rendőrség a nevelési-oktatási intézmények rendjének fenntartását – a nevelési, oktatási intézmény területén tanítási időben – iskolaőrség útján biztosíthatja. Ugyanezen § előző pontban már hivatkozott (2) bekezdésének megfelelően az iskolaőr feladata, hogy biztosítsa az adott nevelési-oktatási intézmény zavartalan működését, megelőzze a jogellenes cselekményeket, illetve – figyelemmel az Rtv. 15-17. §-aiban foglaltak megtartására, a szükségesség és arányosság mércéjének megfelelően – intézkedjen azokkal szemben.

Az iskolaőr köteles a nevelési-oktatási intézmény, illetve a tanulók vagy az intézmény dolgozóinak biztonságát sértő vagy veszélyeztető személyt tevékenysége abbahagyására felszólítani. Ha az intézkedés alá vont személy az iskolaőr felszólításának nem tesz eleget, az intézkedő iskolaőr figyelmezteti, hogy szigorúbban lép fel. [Szolgálati Szabályzat 102/K. §] Tehát az intézkedés megfelelő sorrendje: először felszólítás, ennek sikertelensége esetén a jogkövetkezményekre való figyelmeztetés, ha pedig ez sem vezet eredményre, a szükséges intézkedések megtétele.

A Szolgálati Szabályzat 102/I. §-a rögzíti ugyanakkor, ha az iskolaőr a nevelési-oktatási intézményben olyan jogsértő magatartást észlel, illetve olyan magatartást hoznak a tudomására, amely rendőri intézkedést tesz szükségessé, köteles arról a Rendőrséget értesíteni rendőri intézkedés kezdeményezése érdekében.

Az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat vonatkozó rendelkezései alapján az iskolaőr kizárólag a következő intézkedéseket teheti:

- a feladatai ellátásához szükséges mértékben felvilágosítást kérhet (Rtv. 32. §);
- bűncselekmény, szabálysértés, baleset, egyéb esemény helyszínét biztosíthatja (helyszín biztosítása, Rtv. 43. §);
- a biztonságot sértő vagy veszélyeztető személyt tevékenysége abbahagyására felszólítja (Szolgálati Szabályzat 102/K. §), e személyt igazoltathatja (Szolgálati Szabályzat 102/M. §);
- az erőszakos jogellenes cselekményen tetten ért személyt feltartóztatja, visszatartja (amíg a rendőrök ki nem érkeznek) (Szolgálati Szabályzat 102/N. §);
- a szabálysértési- vagy büntetőeljárás során lefoglalható/bizonyítékként felhasználható dolgot ideiglenesen elveheti (a rendőrök kiérkezéséig);
- veszélyhelyzet, önvészély-okozás vagy öngyilkossági kísérlet megakadályozása érdekében intézkedhet (speciális biztonsági intézkedés), iskolát lezárhat.

Az Rtv. szerinti kényszerítő eszközök közül kizárólag a következők alkalmazására van lehetőség [Rtv. 10/C. § (2)] (a biztonságot sértő vagy veszélyeztető tevékenység megszakítása érdekében, az azt elkövető személlyel szemben, illetve tettenérés esetén):

- testi kényszer (Szolgálati Szabályzat 102/Q. §), azzal, hogy az iskolaőr – szemben a testi kényszer általános szabályaival – ütést vagy rúgást nem alkalmazhat;
- bilincs (Szolgálati Szabályzat 102/R. §), azzal, hogy alkalmazására – szemben a bilincselés általános szabályaival – kizárólag a visszatartott személy szökésének, önkárosításának megakadályozása érdekében van lehetőség, főszabály szerint kizárólag előre helyzetben (amely alól csupán akkor tehető kivétel, ha valaki aktívan ellenszegül, illetve támadó magatartást tanúsít); továbbá
- vegyi eszköz, illetve rendőrbot (Szolgálati Szabályzat 102/S. §), azzal, hogy az nem alkalmazható terhes nővel vagy gyermekkorúval szemben (a jogos védelem esetét kivéve) [Rtv. 61. § (2)].

A fentieken túl az iskolaórt felvilágosítás-adási és segítségnyújtási kötelezettség is terheli, amely alapján a hozzáforduló számára – tőle elvárható módon – köteles felvilágosítást adni, segítséget nyújtani (Szolgálati Szabályzat 102/H. §).

A fentiek alapján elmondható, hogy az iskolaőr tevékenységének másodlagosan és korlátozottan része a különféle intézkedések megtételének, kényszerítő eszközök alkalmazásának a lehetősége. A korlátozottság egyaránt megjelenik:

- területi alapon (az adott nevelési-oktatási intézmény területe),
- időben (az iskolaőr tevékenysége a tanítási időre korlátozódik, nincs lehetősége ezen túl szolgálatba helyezni magát), valamint
- terjedelemben (a rendelkezésre álló intézkedések és kényszerítő eszközök fajtája, valamint azok alkalmazásának lehetősége és módja vonatkozásában).

Tevékenységének elsődleges funkciója a nevelési-oktatási intézmény rendjét megzavaró, mások jogait sértő vagy veszélyeztető cselekmények pusztja jelenléttel, illetve mediatív és békés jellegű intézkedéssel való megelőzése. Az iskolaőr tevékenysége vonatkozásában markánsabban érvényesül az intézkedések, különösen pedig a kényszerítő eszközök alkalmazásának *ultima ratio* jellege, mint egy rendőr esetében, funkciója pedig alapvetően járulékos jellegű, azaz nem helyettesítheti a Rendőrség általános szabályok szerinti intézkedési kötelezettségét.

Az iskolaőr tevékenysége során az Rtv. 15-17. §-aiban rögzített arányosság és a fokozatosság elve alapvetés. Külön kiemelendő, hogy a Szolgálati Szabályzat 102/P. §-ának (4) bekezdése alapján kényszerítő eszköz alkalmazását jól hallható, közérthető és határozott módon a következő sorrendben meg kell előznie: a) a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólításnak, a „törvény nevében” szavak előrebocsátásával, valamint b) a figyelmeztetésnek, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik.

A telefonos egyeztetés során elhangzott intézményvezetői és iskolaőri beszámolók, valamint a rendelkezésre álló információk alapján elmondható, hogy az iskolaőr tevékenysége során maradéktalanul megtartotta az irányadó normatív szabályokat. Az iskolaőr eddigi fellépései során megtartotta a fokozatosság és az arányosság elvét, egyetlen alkalommal kellett a felszólításon túlmenően intézkednie, kényszerítő eszköz alkalmazása egyébként nem merült fel. Jelenlétével és tevékenységével aktívan hozzájárult ahhoz, hogy az Iskola zavartalanul működhessen, az intézményben tanuló gyermekek oktatáshoz, védelemhez és gondoskodáshoz, valamint a testi és lelki egészséghez való joga az Iskola területén, tanítási időben érvényesüljön.

A fenti megállapításaimra figyelemmel, az eljárásom keretében tartott meghallgatás alapján az Iskolát érintően alapvető jogokkal kapcsolatos visszásságot nem tártam fel.

Budapest, 2023. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos